אם זרקה מבעוד יום לאשפה אסורה אמר בר המדורי אמר שמואל [א]קרומיות של מחצלת מותר לטלטלם בשבת מ"ט אמר רבא בר המדורי אסברא לי מחצלת גופא למאי חזיא לכסויי ביה עפרא הני נמי חזיין לכסויי בהו טינופת א"ר זירא אמר רב [ב]שירי פרוזמיות אסור לטלטלן בשבת [ג]אמר אביי [ג]במטלניות שאין בהן ג' על ג' דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים: ת"ר [ד]שברי תנור ישן הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר דברי ר"מ ר' יהודה אומר אין ניטלין העיד ר' יוסי משום ר"א בן יעקב על שברי תנור ישן שניטלין בשבת ועל [ה]כיסויו שאינו צריך בית יד במאי קמיפלגי אמר אביי בעושין מעין מלאכה ואין עושין מעין מלאכתן קמיפלגי ואזדא ר' יהודה לטעמיה ור"מ לטעמיה מתקיף לה רבא אי הכי אדמיפלגי בשברי תנור ליפלגו בשברי כלים בעלמא אלא אמר רבא בשברי דהאי תנור קמיפלגי דתנן[ו] [ה]נתנו על פי הבור או על פי הדות ונתן שם אבן רבי יהודה אומר אם מסיק מלמטה והוא נסוק מלמעלה טמא ואם לאו טהור וחכמים אומרים הואיל והוסק מ"מ טמא ובמאי קמיפלגי בהאי קרא [ו]תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם רבי יהודה סבר מחוסר נתיצה טמא שאין מחוסר נתיצה טהור ורבנן סברי טמאים יהיו לכם מ"מ ורבנן נמי הכתיב יותץ ההוא לאידך גיסא דסלקא דעתך אמינא כיון דחבריה בארעא כגופא דארעא דמי קמ"ל ואידך נמי הכתיב טמאים יהיו לכם ההיא כדרב יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת בהיסק ראשון אבל בהיסק שני אפילו תלוי בצואר גמל אמר עולא והיסק ראשון לרבנן אפילו תלוי בצואר גמל מתקיף לה רב אשי אי הכי אדמיפלגי בשברי תנור ליפלגו בתנור גופה השתא תנור גופה לרבי יהודה לא הוי מנא שבריו מיבעיא אלא אמר רב אשי לעולם כדאמרן מעיקרא ובעושה מעשה טפקא ורבי מאיר לדבריו דרבי יהודה קאמר לדידי אפילו בעושין מעין מלאכה אלא לדידך אודי לי מיהא דכהאי גוונא מלאכתו הוא ורבי יהודה לא דמי התם הסקו מבפנים הכא הסקו מבחוץ התם מעומד הכא לאו מעומד: העיד ר' יוסי משום רבי אליעזר בן יעקב על שברי תנור ישן שניטלין בשבת ועל כיסויו שאינו צריך בית יד: אמר רבינא כמאן מטלטלין האידנא כיסוי דתנורי דמתא מחסיא דאין להם בית אחיזה כמאן כר"א בן יעקב: **מתני'** [ז]האבן שבקירויה אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ואם לאו אין ממלאין בה

זמורה

מבעוד יום. גלי דעתיה מאתמול דלאו מנא הוא: **קרומיות של מחצלת.** שנפרדו מן מחצלת ישנה: **בר המדורי אסברא לי.** בר המדורי פירש לי טעמו של דבר: **לכסות בה עפרא.** העומד לכסות בו צואה. א"נ שלא יעלה האבק: **שירי פרוזמיות.** טליתות כדאמר בסוכה (דף יח.) רמא תכילתא בפירזמא דאינשי ביתיה: **תנור ישן.** שכבר הוסק וחרסיו קשים וחזו למלאכה: **הרי הן ככל הכלים.** לקמיה מפרש פלוגתייהו וטעמייהו: **ועל כיסויו.** של תנור שאינו צריך בית יד דבלאו בית אחיזה מטלטלין ליה ופלוגתא היא במתניתין (ה) דאיכא למ"ד בעינן בית אחיזה: **מעין מלאכה.** כגון לכסות בהן פי חבית: **ואין עושין מעין מלאכתן.** לאפות: **ואזדא ר"מ לטעמיה.** דאמר במתני' לא בעינן מעין מלאכתן: **דהאי תנור.** העשוי כעין זה ששנוי במשנה זו שאני מביא לך שלא נתקן כל צרכו מתחילתו ונשבר קמיפלגי: **נתנו על פי הבור.** תנורים שלהם עשוין כקדירות גדולות ואין להן שולים ומושיבו לארץ ומדביק טיט סביבותיו לעשותו עב שיחזיק חומו והיא קרויה טפילה והיא מגעת לארץ ומתוך כך הבל שלו קיים. ואם נתנו על פי הבור או על פי הדות שהיא כעין בור אלא שהבור בחפירה והדות בבנין ונתן שם אבן בינו לבין דופן הבור לדוחקו שלא יפול ויהא עומד באויר: **רבי יהודה אומר.** אם דופנותיו למעלה קרובים לדופני הבור שלא הוצרך לתת בינתים אלא אבן דקה ואין אויר ניכר בין דופני התנור לדופני הבור שיעכב את היסק התנור אלא יועילו לו דופני הבור להחזיק את חומו ושוליו קרובים לשולי הבור שאם מסיקין אותו מלמטה עושין האור בבור והתנור ניסוק (א) מלמעלה בתוכו מאור דרך שוליו או שהתנור בתוך חלל הבור באויר וההיסק עולה סביב דופנותיו וניסוק כגון שקצר מלמטה ורחב מלמעלה או הבור רחב מלמטה ופיו קצר טמא: **ואם לאו.** אלא נסוק כשאר תנורים מתוכו טהור כדמפרש טעמא דבעינן מחוסר נתילה שיהא קרוב להיות מחובר וכי אינו קרוב לארץ אין לך תנור נתוץ מזה ואין לך לקיים בו תנור וכירים יותץ דנתילה לא שייכא אלא בבנין מחובר וכשאין מחובר שבירה שייכא ביה: **טמאים הם וטמאים יהיו לכם.** דכפל ביה קרא רבויא הוא שאע"פ שאינו מתוקן כל צרכו: **ההוא לאידך גיסא.** האי יותץ לאו לאגמורי קולא אתא ולמימר דאי ליכא לקיומי ביה נתילה כגון זה שאינו בנוי ומחובר וממילא הוא נתוץ דליהוי טהור דהדר תנא ביה קרא וטמאים יהיו לכם לרבויי אלא לאגמורי חומרא אתא דלא תימא כל התנורים העשוים כהלכתן ומחוברים לארץ הרי הן כשאר בתים וכקרקע דמי הואיל וחברן ולא לקבל טומאה קמ"ל יותץ דאע"ג דשייכא ביה לשון נתילה כלומר דמחובר הוא טמא וכ"ש (ו)דמחוסר נתילה: **בהיסק ראשון.** שלא הוסק מעולם והיסק ראשון שנחלקו בו דההוא משוי ליה כלי כדתנן במס' כלים (פ"ה מ"א) איזהו גמר מלאכתו משיסיקנו לאפות בו סופגנין בההיא פליג ר' יהודה ואמר דאינו ראוי ליעשות כלי: **אבל בהיסק שני.** שמתחלה נעשה כשאר תנורים מחובר לארץ או לאבן עד והוסק שם ונעשה כלי וסוף נטלו משם ונתנו על פי הבור וכאן נטמא מודה ר' יהודה דאיתרבאי מוטמאים יהיו לכם: **ואפילו תלוי בצואר גמל.** אא"כ חלקו כדין טהרת תנור שצריך לשבור אף את חרסו ואינו נטהר בנטילתו שלם ממקומו: **אמר עולא היסק ראשון לרבנן.** דאמרי מריבוי דקרא ואע"ג דאין הבל שלו מתקיים יפה מקבל טומאה לא תימא נתנו ע"פ הבור דוקא אלא אפילו תלאו בצואר גמל והוסק שם היסק ראשון טמא: **מתקיף לה רב אשי.** אדרבא לאוקי פלוגתא דטלטול שברי תנור ישן דלעיל בשברים דכי האי תנור (ב) דהוא גופיה לר' יהודה לאו מנא הוא: **כדאמרן מעיקרא.** בעושין מעין מלאכה ולא מעין מלאכתן ושברי תנור מעליא קאמר. ודקשיא לך אמאי נקט תנור ליפלוג בשברי כלי בהאי איצטריכא ליה ובעושין קצת מעין מלאכת אפייה כגון מעשה טפקא רעפים שקורין טובל"ש שמסיקין אותם ואופין בהן כך שברים אלו רחבים ומיהו אין להן תוך להסיקם מבפנים אלא מבחוץ כרעפים. ולאו משום דבעי רבי מאיר מעין מלאכתן אלא משום דרבי יהודה נקט לה: **ור"מ לדבריו דר' יהודה.** נקט תנור וקאמר לדידי אפילו עושין מעין מלאכה כדאמר במתניתין: **מעומד.** בתנור אופין מעומד שהפת דבוקה בדופני התנור ועומדת ואינה מוטלת בשכיבה ע"ג שוליו כרעפים שהן שוכבות על רחבן: **כיסוי דתנורי דמתא מחסיא.** כיסוי תנור של אותו מקום לא היה להן בית אחיזה. תנור מפני שפיו למעלה יש לו כסוי שלא יצא הבל שלו לאחר שהדביק בו הפת מכסהו: **מתני' האבן שבקירויה.** דלעת יבישה חלולה וממלאין בה מים ומתוך שהיא קלה אינה שוקעת אלא צפה ונותנין בה אבן להכבידה: **אם ממלאין בה ואינה נופלת.** שקשורה יפה לפי הקירויה שהיא כלי: **ואם לאו.** הרי היא כשאר אבנים ואין מטלטל את הקירויה דשויא בסיס לאבן שבתוכה:

זמורה

אם זרקה מבעוד יום. השתא לא פריך אלא מעתה זרק לגלימא מבעוד יום דכיון דלא היה מוכן מבעו"י ליכא לדמויי לגלימי:

מחצלת גופה למאי חזיא. לרווחא דמילתא מפרש הכי אע"ג דלא בעי מעין מלאכה ראשונה כדאמר רב נחמן לעיל חרס קטנה מותר לטלטלה כמאן משום דחזיא לכסויי בה מנא:

הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר. לאו דוקא כמאן לרב נחמן ולרבה דשרו בכרמלית ורה"ר:

בשעושין מעין מלאכה ואין עושין מעין מלאכתן. והא דנקט תנור ישן דשברי תנור חדש אין ראוין לכלום:

בשברי דהאי תנור קמיפלגי. לפי תירוץ זה תימה הא דנקט תנור ישן דבהיסק ראשון פליגי:

כמאן כר' אליעזר בן יעקב. ה"ה דה"מ למימר כרבי יוסי דשרי לקמן (ז) לטלטל כיסוי כלים שאין להם בית אחיזה בכלי דמחבריהו בארעא אלא משום דמשנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי:

ואודו

מסורת הש"ס

א) [עי' תוספות לקמן קכו: ד"ה כיון וכו'], ב) [סוכה יח.], ג) [תוספ' פט"ו], ד) כלים פ"ה מ"ז, ה) [לקמן קכו:], ו) בתוס' יו"ט פכ"ה דכלים משנה ו העתיק לשון רש"י וכ"פ שאינו מחוסר נתילה וכל"ל, ז) [דף קכו:].

◆

תורה אור השלם

ו וכל אשר יפל מנבלתם עליו יטמא תנור וכירים יתץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם: ויקרא יא לה

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' יהודה וכו' והתנור ניסק בתוכו מלמעלה לאור: (ב) ד"ה מתקיף וכו' האי תנור הס"ד ואח"כ מ"ה בתנור גופיה:

◆

רבינו חננאל

פי' קרומיות, שירי מחצלאות שבלו. וזה שאמר ר' זירא אמר רב שירי פרוזמיות אסור לטלטלן בשבת, פרוזמיות פירושו טליתות, כדאמרינן התם רב יהודה רמי תכלתא בפרוזמא דאינשי ביתיה. פי' תלא ציצית בטלית של אשתו, ופשוטה היא. ת"ר שברי תנור ישן, ס"א שירי תנור ישן, הרי הן ככל הכלים וניטלין בחצר דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר אין ניטלין. העיד ר' יוסי וכו'. ואמרינן במאי קא מיפלגי, בעושין מלאכה ואין עושין מעין מלאכתן. ור"מ לטעמיה דהוא ת"ק דמתניתין (וקיי"ל) [דקיי"ל] סתם משנה ר"מ דשרי אע"פ שאין עושין מעין מלאכתן. ור' יהודה לטעמיה דאסר ולא קא שרי אלא בעושין מעין מלאכתן. ואתקף עליה רבא ולא מצא פירוק. ואוקים רבא פלוגתיהו דשברין דהאי תנור, דכיון דתנינן בפרק המביא כדי יין ת"ר תנור וכירים חדשים הריהן ככל הכלים הניטלין בחצר אבל אין סכין אותן שמן וכו', הוצרכו להודיע כי תנור חדש הראוי לאפות בו ניטל בחצר ושבריו כיוצא בו. ומצאנו חלוקה בתנור חדש לענין טומאה והאומר, אינו מקבל טומאה סבר הרי הוא ככלי אדמה שאינן מקבלין טומאה. והאומר מקבל טומאה סבר הואיל ויתכן לאפות בו כלי גמור הוא ושבריו כיוצא בו, והואיל וככלים חשובין ניטלין. ופירשו חלוקתם לענין טומאה וה"ה לטלטול, דתנן נתנו ע"פ הבור או ע"פ הדות, ונתן שם אבן, ר' יהודה אומר אם מסיק מלמטה והוא ניסוק מלמעלה טמא, ואם לאו טהור. וחכ"א הואיל והוסק מ"מ טמא. וכך פירושו, תנור שנתנו ע"פ הבור או ע"פ הדות ונתן שם אבן בפי הבור או בפי הדות, סבר ר' יהודה אם מסיק מלמטה בבור או בדות וניסק מלמעלה, התנור הרי הוא כבנוי בקרקע ונגמרה מלאכתו ונעשה כלי לאפות בו ומקבל טומאה. ואם לאו, לא נגמרה מלאכתו וחשוב הוא כקדירה שלא (בפת') [נעשת לתת] לה פת או לתת לתוכה תבשיל, שאין

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ו טור שו"ע או"ח סימן שח סעיף יב:
לג ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
לד ג מיי' שם הל' יד:
לה ד מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה יג טור שו"ע או"ח סימן שח סעיף י:
לו ה מיי' פט"ו מהלכות כלים הלכה ח:
לז ו מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה יח טוש"ע או"ח סימן שט סעיף ג:

◆

לעזי רש"י

טובל"ש [טיולי"ש]. רעפים.

◆

רב נסים גאון

דתנן נתנו על פי הבור או על פי הדות וכו'. זו המשנה במס' כלים בפרק ה' תנור שנתן בו עפר עד חציו מעפר ולמטה מטמא במגע, מעפר ולמעלה מטמא באויר. נתנו על פי הבור או על הדות וכו'. ועיקר זה הוא מה שנאמר בתורת כהנים. [אין] מה כלי חרש בשמו אף תנור בשמו, תנור שלא הוסק [תנור] שמו, ת"ל אך, מאימתי מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין. יותץ טמאים הם, את שיש לו נתיצה יש לו טומאה ואת שאין לו נתיצה אין לו טומאה.

◆

רבינו חננאל (המשך)

דרך התנור לאפות בו והוא תלוי. וחכ"א כיון שנתן בפי הבור אבן ויכול להסיקו על האבן הרי הוא יכול לאפות בו, והיא כלי לקבל טומאה. **וחלוקתן** בזה הפסוק תנור וכירים יותץ, ר' יהודה סבר כדאמר קרא יותץ מכלל שצריך להיות בנוי ואם [לאו] אינו כלי, ורבנן סברי טמאים מ"מ ואפילו אינו בנוי. **תוספתא,** ומודה ר' יהודה בתנור שנתנו ע"פ הבור או ע"פ הדות ונתן שם אבן ומירחו בטיט מן הצדדים שהוא טמא, וחכ"א בין כך ובין כך טמא. ועל זו הדרך סוגיא דהא שמעתא. ואתקיף לה רב אשי לרבא על זה שאמר, ולא מצא פירוק, והעמיד רב אשי דברי אביי וחיזק דבריו ולא כטעמו, אלא העמיד חלוקתם בשברי תנור שאופין עליהם מעשה טפקא, ופירושו שנותנין זה השבר ע"ג אבנים ומסיקין אש מלמטה ומרתיחין אותן השברין ומדביקין הפת מלמעלה. קיי"ל כר' אליעזר ור"מ, דהא רבינא פירש דמטלטלין כיסוי דתנורי כר' אליעזר. מתני' האבן שבקירויא כו'. פי' מביאין קרא יבישה ומוציאין בני מעיה ועושה אותה חללה, ועושין אותה כגון [נ"א: כמין] זרנוקא לדלות בה מים מן הבור, והיא קלה ואינה שוקעת במים, אלא היא צפה על פני המים ואין יכולין למלאות בה מים, וכשרוצין להכבידה נותנין בתוכה אבן מהודקת [בדפנותיה] שלא תהיה מתנדנדת וממלאין בה מים מן הבורות, וזהו פי' האבן שבקרויא.